

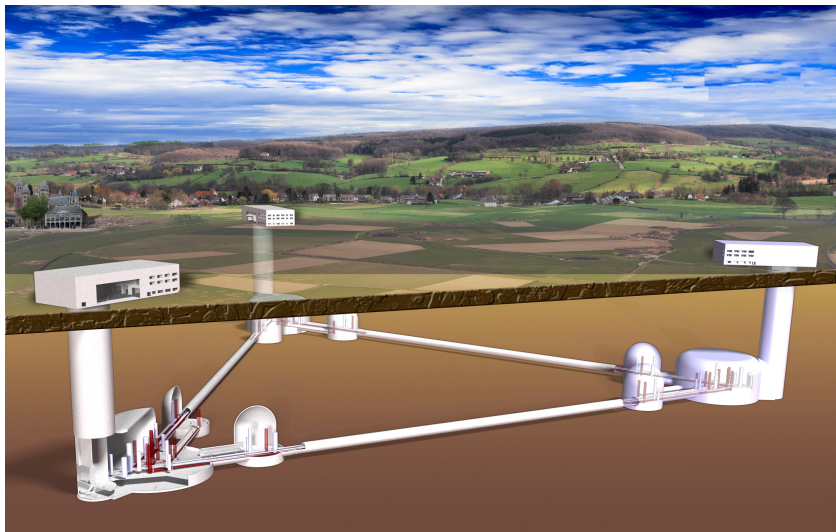
A Mátrai Gravitációs és Geofizikai Laboratórium és kutatási programja

Ván Péter

 WIGNER Fizikai Kutatóközpont, Részecske és Magfizikai Intézet
Csillagászati és Földtud. Kutatóközp., Geodéziai és Geofizikai Int.
Miskolci Egyetem, Geofizikai Intézet
ELTE, Atomki, EKE, BME

Budapest, 2017. augusztus 22.

Einstein Teleszkóp megalapozás

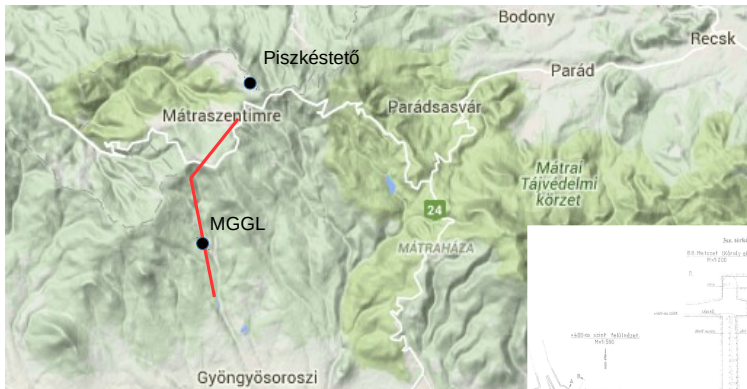
Az Einstein Teleszkóp szerepe

- Új ablak a világegyetemre: rendszeres megfigyelések. Nincs alternatívája.
- Döntés és belépés 2018-2020, megvalósulás 2025-30.
- Hol? Csendes helyen.
- Helyi szándék és állami szintű elköteleződés és pénzügyi támogatás kell.

Az MGGL tudományos programja:

- A Mátra hegység geofizikai vizsgálata, az Einstein Teleszkóp telepítési szempontjai alapján.
- Hosszútávú szeizmológiai mérések.
- Kőzettömegek anyagtulajdonságai.
- Kísérleti gravitációs kutatás.

MGGL - 3 laboratórium

Mátrai Gravitációs és Geofizikai Laboratórium:

Gyöngyösorszi bánya (ólom és cink), rekultiváció alatt

Károly táró: befelé 1275m, 70m mély.

A mátraszentimrei aknalejárat

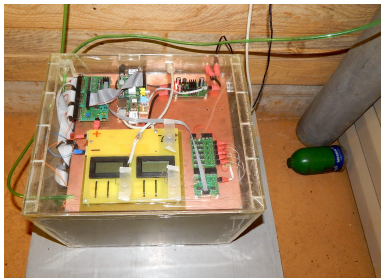

A Károly táró bejárata

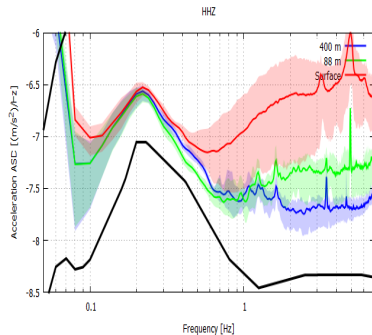
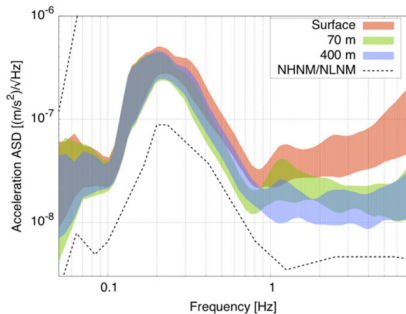
MGGL - a labor

MGGL - műszerek

Szeizmológiai mérések

AASD-Z spektrumok

- Balra: Előzetes: 0/70/400m, 2007 március, 3 nap, Húsvét (Beker);
- Jobbra 0/88/400m, 2017 június, 14 nap, [munkák a bányában](#)

Közvetlen ipari kapcsolatok

NITROKÉMIA Zrt., Balatonfűzfő

Udvardi Péter, vezér igazgató,
Váradi Árpád, Rofrits Vilmos
A Geohoz

Geo-Faber Zrt., Pécs

Töllösy Pál vezérigazgató,
Weisz Róbert, Nógrádi Tamás

Az MGGL csoport

- Wigner Fizikai Kutatóközpont
Elméleti Fizika Főosztály
Innovatív Detektorfejlesztési Lendület Csoport
DAQ laboratórium
- Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont
- Miskolci Egyetem
- Varsói Műszaki Egyetem
- Eszterházy Károly Egyetem
- Atomki, BME, ELTE

Köszönöm a figyelmet!

EINSTEIN TELESCOPE

gravitational wave observatory

CENTRAL FACILITY

COMPUTING CENTRE

DETECTOR STATION

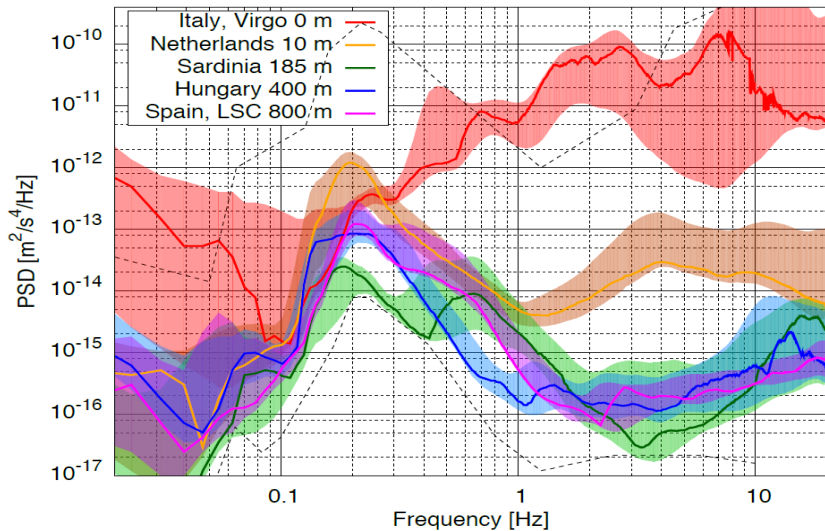
END STATION

Length ~10 km

TUNNEL $\varnothing$ ~5 m

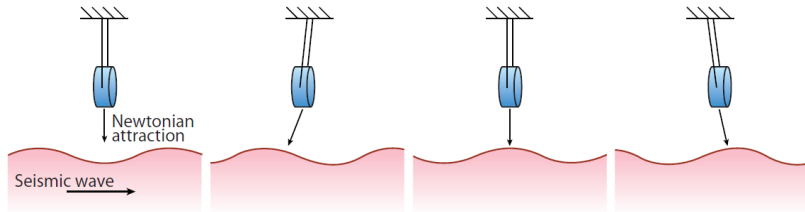
NIMF
Euros Player

Newtoni zaj: közvetlen csatolás

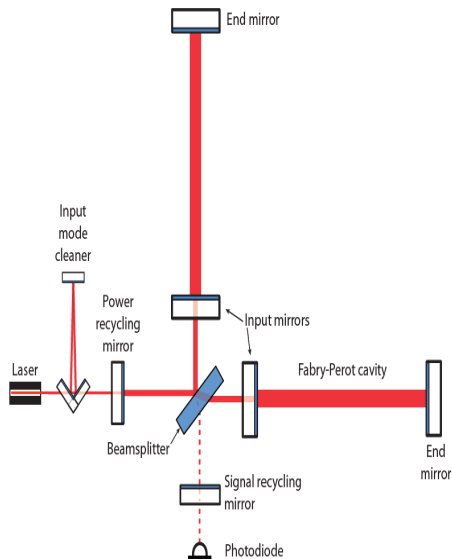
Szeizmikus forrás: P-S és Rayleight hullámok

Aktív szűrés: közelemélet és mért átviteli függvények.

Michelson interferométerek érzékenységének fejlődése

- Első gravitációs hullám detektor:
Kalifornia 1971. Karhossz 8.5 m,
érzékenység $\sim 10^{-16} 1/\sqrt{\text{Hz}}$
- Technikai újítások:
  - összehangolt karhossz ("dark fringe" működés),
  - teljesítmény recirkuláció,
  - Fabry-Perot karüregek,
  - bemeneti módus tisztítás,
  - jel újrafelhasználás
- Ma LIGO: karhossz 4000 m,
érzékenység $\sim 10^{-23} 1/\sqrt{\text{Hz}}$.
VIRGO: karhossz 3000 m,
érzékenység $\sim 4 \times 10^{-23} 1/\sqrt{\text{Hz}}$.

Mit mérnek?

A méter pontossága SI-ben: $\frac{\Delta l}{l} \sim 10^{-14}$

Az interferrometrikus detektorok pontossága: $\frac{\Delta l}{l} \sim 10^{-23}$

Hogy lehet ez?

Távolságmérés = időmérés, mert a fénysebesség az SI-ben pontos érték.

Távolságmérés pontossága = a legpontosabb atomórák pontossága.

Itt: elliptikus polarizáció, relatív karhosszváltozás. Egyformaságeltérés.

